Paweł Mrozek

Dobrodzień i okolice

Przewodnik turystyczny

Trasa rowerowa w sołectwie Szemrowice

STOWARZYSZENIE LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRAINA DINOZAURÓW”

Zadanie realizowane w ramach projektu
„DOBRODZIEŃ I OKOLICZNE MIEJSCOWOŚCI.
PRZEWODNIK TURYSTYCZNY”
przez Międzygminne Towarzystwo Regionalne
Dobrodzień – Zębowice

Kraina Dinozaurów

„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”
„Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Paweł Mrozek

Miejsca historyczne i obiekty przyrodnicze na trasie wycieczki rowerowej w sołectwie Szemrowice

Dobrodzień • Szemrowice 2018

Opracowanie graficzne

Paweł Mrozek

Konsultacje w terenie

Joachim Wloczyk

Koordynacja prac

Alicja Włodarz-Kempa
Agnieszka Hurnik

Fotografie

Zbigniew Donarski
Daniel Lesik
Paweł Mrozek
Joachim Wloczyk
Józef Włodarz

Materiały pomocnicze

Przekazy ustne mieszkańców
Publikacje autora o ziemi dobrodzieńskiej
Materiały Nadleśnictwa Opole
Zbiory Międzygminnego Towarzystwa Regionalnego
Dobrodzień–Zębowice

Wydawca

© Gmina Dobrodzień

Druk

Drukarnia św. Krzyża w Opolu

ISBN 978-83-66023-04-8

Na ziemi dobrodzieńskiej zachowały się obiekty z różnych okresów historycznych w postaci dzieł architektonicznych oraz rzeźbiarskich, wzniesione dla uczczenia ważnego wydarzenia czy utrwalenia pamięci o mieszkańcach – w formie posągu, kolumny, obelisku, budowli, naturalnego głazu, sztucznie usypanego kopca, abstrakcyjnej formy przestrzennej czy pamiątkowej tablicy. Ustawione w różnych miejscach gminy Dobrodzień kaplice, kapliczki albo krzyże wotywne są formą dziękczynienia za ocalenie w trudnych czasach, a przydrożne krzyże nagrobne czy pokutne stanowią ślady cmentarzy, pojedynczego grobu lub jakiegoś śmiertelnego w skutkach wydarzenia. Wieczną pamięć wyrażają pomniki nagrobne na dwóch cmentarzach katolickich, cmentarzach – luterańskim i żydowskim w Dobrodzieniu oraz husyckim w Bzinicy Nowej.

Zróżnicowany krajobraz pogranicza Niziny Śląskiej i Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej, duża lesistość gminy i dolinki Myśliny, Myślinki, Bziniczki, Smoliny, Lublinicy i ich dopływów determinuje występowanie wielu rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt.

Wielu mieszkańców gminy Dobrodzień i innych śląskich miejscowości pragnie zdobywać lub poszerzać wiedzę o swojej małej ojczyźnie, którą nazywa Heimatem lub Domowiną. Wielu poszukuje swojej tożsamości regionalnej. Oczekują od władz samorządowych i stowarzyszeń podejmowania przemyślanych i zwartych koncepcyjnie działań, aby przybliżyć walory historyczne i przyrodnicze tej okolicy wszystkim zainteresowanym mieszkańcom i turystom.

Mamy nadzieję, że to opracowanie spełni postawione cele – zachęci różne środowiska do promowania swoich miejscowości oraz swego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego i zainteresuje mieszkańców gminy turystyką rowerową.

Od uczestników wycieczek rowerowych zawsze wymaga się przestrzegania zasad ruchu drogowego, posiadania dokumentów, ubezpieczenia, odpowiedniego sprzętu i ubioru oraz właściwego zachowania na trasie, zgodnie z Kartą Turysty.

Wydawca i autor przewodnika życzą wszystkim miłośnikom turystyki rowerowej pięknej pogody, niezapomnianych wrażeń i dobrego nastroju na szlakach pieszych i rowerowych ziemi dobrodzieńskiej.

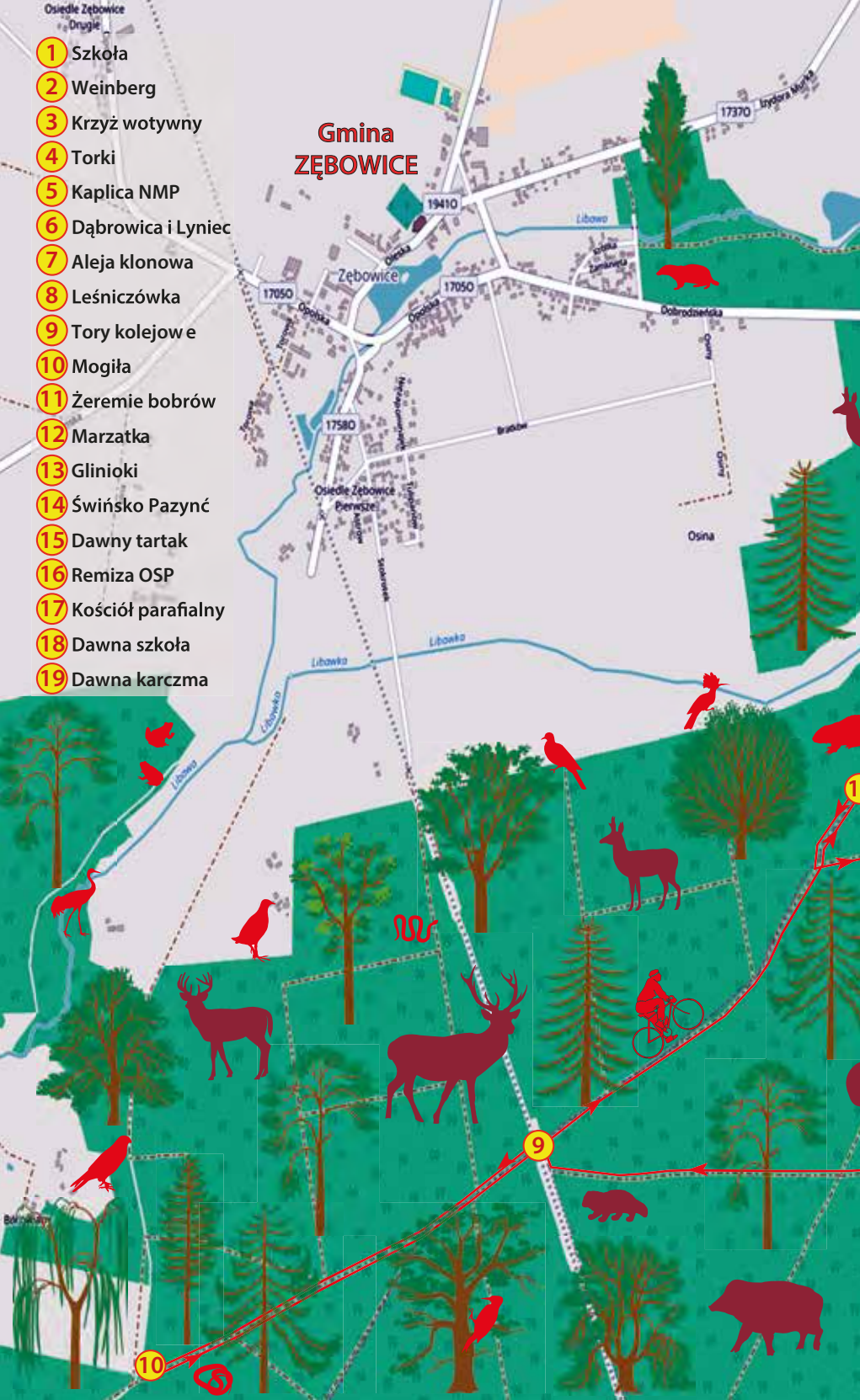
Gmina
ZĘBOWICE
1 Szkoła
2 Weinberg
3 Krzyż wotywny
4 Torki
5 Kaplica NMP
6 Dąbrowica i Lyniec
7 Aleja klonowa
8 Leśniczówka
9 Tory kolejowe
10 Mogiła
11 Żeremie bobrów
12 Marzatka
13 Glinioki
14 Świńsko Pazynć
15 Dawny tartak
16 Remiza OSP
17 Kościół parafialny
18 Dawna szkoła
19 Dawna karczma
Osiedle Zębowice Drugie
Zębowice
Osiedle Zębowice Pierwsze
Osina
Libowa
Libawka
Opolska
Dobrodzieńska
Bratków
Izydora Murka
17370
19410
17050
17580
9
10

© Autorzy OpenStreetMap (CC-BY-SA)

Trasa w sołectwie Szemrowice wyniesie ok. 15 km, kiedy rozpoczniemy i zakończymy ją na boisku szkolnym. Biegnie drogami asfaltowymi, gruntowymi, polnymi i leśnymi, co jednak nie stanowi nadmiernego utrudnienia. Warto wybrać się na wycieczkę rowerową z przewodnikiem, ponieważ historyczne miejsca i rodzime nazwy, związane z dziejami wiosek, nie zostały dotąd właściwie oznakowane. Propozycja wycieczki jest adresowana do osób, które uwielbiają polno-leśną scenerię, chcą poznać walory przyrodnicze okolicy i obiekty o wartości historycznej.

Dojazd do Szemrowic z Dobrodzienia przez Warłów

>>> ok. 6000 m >>>

SOŁECTWO SZEMROWICE

Sołectwo leży na równinie polodowcowej, na obszarze odznaczającym się szerokimi wyniesieniami. Obejmuje wielkoprzestrzenne grunty orne. Początków Szemrowic należy upatrywać w pojedynczych, rozrzuconych w terenie leśnym domach, których mieszkańcy zajmowali się bartnictwem. Z biegiem lat, kiedy przybywało chat i poletek, pustkowia połączyły się w wioskę. Chłopi dla dworu musieli uiszczać czynsz m.in. w miodzie. Kiedy obciążenia były zbyt duże zaczynali „szemrać", stąd – jak głosi legenda – wzięła się nazwa miejscowości. Pierwsza wzmianka o Szemrowicach pojawiła się 19 XI 1493 roku w dokumencie nabycia Poczołkowa przez „zarządcę Szemrowic" – Mateusza Szemrowskiego i jego żonę Helenę. W roku 1574 było tu 16 pełnorolnych kmieci, posiadających po 1 łanie roli i innych użytków (ok. 16,8 ha). W roku 1581 dobra oleskie wraz z Szemrowicami zakupił baron Jan Bees z Wierzchlasu (Johann von Beeß-Wrchles). Kiedy w 1674 roku Johann Blankowski von Dembschütz und Turawa nabył dobrodzieński majątek wraz z Szemrowicami i Warłowem od Boguslava von Blacha, miejscowość stała się w kolejnych wiekach częścią „państwa" Dobrodzień" [Herrschaft Guttentag]. Stała się własnością habsburskich, pruskich i saksońskich rodów szlacheckich, książęcych i królewskich. Od XVIII do XIX wieku Gmina Szemrowice [Gemeinde Schemro-

witz] obejmowała wiele rozsianych osad, przysiółków i śródleśnych pustkowii, jak Dąbrowica [Dombrowitze], Marzatka [Marzatka], Górażdże [Guradze], Kocury [Kotzuren], Świerkle [Schwierkle], Brzezinki [Brzezinken], Wiesiądry [Wieschonder], Lubojańskie [Lubojanski], Kątne [Kontny] po odległe Przywary [Przywaren]. Dzisiaj w granicach sołectwa znajduje się jedynie Marzatka – dawna owczarnia, założona w latach 80. XVI wieku. Dzisiaj w Marzatce znajduje się jeden dom mieszkalny i budynek gospodarczy. W latach 1945–1954 wieś była siedzibą gminy Szemrowice. 9 IX 1954 roku gmina Szemrowice została zniesiona wraz z reformą wprowadzającą gromady w miejsce gmin. Gromada Szemrowice obejmowała Bzionków, Kocury, Makowczyce, Rzędowice, Szemrowice i Warłów. 1 I 1973 roku gromady zostały zastąpione przez gminy. Szemrowice leżą w gminie Dobrodzień. Od 29 XII 1990 roku istnieje sołectwo Szemrowice jako jednostka pomocnicza gminy. 30 IX 2017 roku sołectwo liczyło 197 gospodarstw rolnych i 554 mieszkańców.

Fragment gminnej mapy, ilustrujący układ urbanistyczny Szemrowic

Opr. Urząd Miejski w Dobrodzieniu, wyrys z 2012

Szemrowice Foto Daniel Lesik

>>> 1 >>>

Szemrowice • BUDYNEK SZKOŁY PODSTAWOWEJ • początek trasy rowerowej >>>

W 1947 roku mieszkańcy wsi, nauczyciele i urzędnicy wnioskowali o budowę nowej szkoły na miarę nowych czasów, wymogów i potrzeb. Postanowiono ją wznieść na granicy Szemrowic i Warłowa. W lipcu 1948 mieszkańcy obu wsi rozpoczęli systemem gospodarczym budowę. Wszystkie prace wykonali rzemieślnicy z terenu gminy. Fundusz inwestycyjny, mający pokryć koszty materiałów i robocizny, składał się z dotacji gminnej i szarwarków oraz dotacji państwowej. Nadzór sprawował architekt ze Starostwa Powiatowego w Lublińcu. Nowa szkoła została oddana do użytku w roku szkolnym 1950/51. Od tej pory uczęszczają do niej dzieci z tych dwóch miejscowości. Szkoła posiadała 8 izb lekcyjnych, salę zajęć praktycznych, pomieszczenia pomocnicze – kuchnię, jadalnię, łaźnię i magazyn. Wówczas kierownikiem szkoły był Antoni Wydra. Po nim tę funkcję pełnili kolejno: Jan Mijalski, Adelajda Mijalska, Barbara Krzywoń, Zofia Sitarska, Rozalia Stych, Urszula Witczak (nadal).

Budynek Publicznej Szkoły Podstawowej w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

• > Skręcamy w lewo w drogę polną …

400 m >>> 2 >>>

Szemrowice • WEINBERG >>>

Weinberg to stara nazwa pagórkowatego terenu, gdzie w przeszłości znajdowało się jedno domostwo, w którym nigdy nie zaistalowano energii elektrycznej. Z tym miejscem jest związana mroczna historia zabójstwa dziewczyny w latach 50. XX wieku. Dzisiaj, porośnięte drzewami, nosi cechy pustkowia pośród pól.

Weinberg dzisiaj i panorama wsi ze szczytu pagórka (234,7 m n.p.m.)

Fot. Paweł Mrozek, Joachim Włoczyk

• > Wracamy i jedziemy ulicą Wiejską w kierunku krzyża …

900 m >>> 3 >>>

Szemrowice • KRZYŻ PRZYDROŻNY WOTYWNY >>>

Na rozwidleniu dróg prowadzących do centrum wsi wielodrożnicowej, jednak o zwartej zabudowie, tworzącej nieregularny pierścień, od 1913 roku stoi krzyż, ufundowany przez Wincentego Zajonca, prawdopodobnie jako wotum wdzięczności za pomyślne rozwiązanie spraw sądowych. W przeszłości parafianie z Warłowa regularnie i licznie tu przybywali na nabożeństwa podczas „Dni Krzyżowych" oraz w miesiącu maju.

Krzyż przy rozwidleniu ulic Wiejskiej i Szkolnej w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

• > Jedziemy ulicą Wiejską do głównego skrzyżowania …

1 100 m >>> 4 >>>

Szemrowice • TORKI >>>

Nazwa najstarszej części Szemrowic – **Torki** prawdopodobnie wywodzi się od pospolitego gatunku krzewu – śliwy tarniny (zwanej na Śląsku torką). Krzew osiąga 3 m wysokości, tworzy gęste i cierniste zarośla. Ma jadalne owoce (z wyjątkiem pestek), barwy czarnosinej z niebieskawym nalotem, zielony miąższ ma smak cierpkogorzkawy. Torka jest rośliną miododajną, wykorzystywaną w ziołolecznictwie i dostarcza twardego drewna.

W odległej przeszłości tędy biegła droga z Warłowa do Szemrowic. Znajdował się tu również jeden z 4 stawów, który nie miał swojej nazwy. Ostatnią modernizację stawu, polegającą m.in. na wzmocnieniu brzegów przeprowadzono w 1938 roku, w ramach szarwarku, czyli obowiązku robót publicznych nakładanych przez państwo na mieszkańców. Staw istniał do lat 90. XX wieku.

Ta część wioski zachowała charakterystyczny historyczny układ i styl architektoniczny. Budynki mieszkalne i gospodarcze z przełomu XIX/XX wieku zostały zbudowane z czerwonej cegły, z dwuspadowymi dachami, krytymi dachówką, z nadstawkami i oknami ze stolarką z epoki oraz blendami i dekoracyjnymi pasami wieńczącymi z cegły.

Część Szemrowic o nazwie Torki

Fot. Paweł Mrozek

Torki – domostwa zachowały tradycyjny śląski styl budownictwa z przełomu XIX/XX wieku

Fot. Paweł Mrozek

• > Skręcamy w lewo, jedziemy ulicą Na Makowczyce …

1 600 m >>> 5 >>>

Szemrowice • KAPLICA NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY NIEUSTAJĄCEJ POMOCY >>>

3 VII 1946 roku proboszcz szemrowickiej parafii ks. Engelbert Henczyca poświęcił kaplicę ku czci Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. Kaplica jest wotum dziękczynnym za ocalenie wsi w czasie II wojny światowej. W święto Matki Bożej 1949 roku wszystkie rodziny z Szemrowic i Malichowa, z Warłowa oprócz dwóch i Kocur oprócz trzech złożyły święty ślub, że m.in. będą kaplicę przez siebie postawioną zawsze utrzymywać w dobrym stanie, zachowywać dzień patronki jako święto parafialne, biorąc udział we mszy świętej i procesji do kaplicy. Kaplica jest murowana z cegły, na wieży wisi dzwon z 1779 roku. Obok kaplicy stoi murowany krzyż z chrystogramem „IHS", który jest skrótem imienia Jezus, a może też znaczyć „Iesus Hominum Salvator [Jezus Zbawca Ludzi]". Natomiast z wojny nie powróciło 96 mieszkańców. W kaplicy nadal odbywają się okolicznościowe nabożeństwa.

Przed rokiem 1945 w tym miejscu stał krzyż. Legenda głosi, że w odległej przeszłości na tej górce miał być budowany szemrowicki kościół. Jednak zgromadzone w tym miejscu drewno w ciągu jednej nocy zostało przeniesione na drugą górkę. Dla parafian był to widoczny znak, że tam powinni wznosić swoją świątynię.

Z tego miejsca (238,2 m n.p.m.) możemy podziwiać panoramę Szemrowic, stąd w oddali widać wieżę dobrodzieńskiego kościoła, a przy sprzyjającej pogodzie – Górę św. Anny.

Panorama Dobrodzienia od strony kaplicy Matki Boskiej Nieustającej Pomocy

Fot. Paweł Mrozek

Kaplica Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

Wnętrze kaplicy MMPNP i zabytkowy dzwon w wieżyczce

Fot. Paweł Mrozek

• > Jedziemy drogą asfaltową na wprost, następnie skręcamy w prawo na najbliższym skrzyżowaniu w drogę Długą …

2 900 m >>> 6 >>>

Szemrowice • DĄBROWICA I LYNIEC >>>

Są to odwieczne tereny uprawne w Szemrowicach, należące do właścicieli „państwa dobrodzieńskiego" [Herrschaft Guttentag]. Około 1919 roku zostały wyprzedane miejscowym rolnikom przez króla Friedricha Augusta III von Sachsen. W przeszłości w miejscu, gdzie rośnie kępa drzew, działała jedna z dwóch szemrowickich cegielni.

Urozmaiceniem w krajobrazie są pojedyncze wiejskie siedliska wśród pól. Po lewej stronie drogi rozciąga się przysiółek Szemrowic – **Dąbrowica** (w 1830 w dokumentach widnieje jako pustkowie). Nazwa świadczy o tym, że w odległych czasach musiała tam szumieć dąbrowa, później wycięta i wykarczowana. Na wprost w otoczeniu lasów leży dawna owczarnia – **Marzatka**, natomiast pola uprawne po prawej stronie noszą nazwę **Lyniec**. W oddali widać wieżę parafialnego kościoła.

Widok na Lyniec w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

• > Skręcamy w lewo i jedziemy dalej drogą Długą w kierunku kolejnego rozwidlenia, do drogi pn. Leśniczówka …

3 350 m >>> 7 >>>

Szemrowice • ALEJA KLONOWA >>>

Wzdłuż drogi po lewej i prawej stronie rosną piękne stare klony. Zwłaszcza jesienią wzbudzają zachwyt mieszkańców okolicznych wiosek oraz turystów rowerowych.

Aleja klonowa jesienią

Fot. Joachim Wloczyk

• > Wybieramy drogę po prawej w kierunku leśniczówki Leśnictwa Dąbrowice …

3 550 m >>> 8 >>>

Szemrowice • LEŚNICZÓWKA >>>

W odległej przeszłości w tej części Szemrowic dominowały pola. W maju 1823 roku założono tu szkółkę leśną. Lasy szumią więc w tym miejscu co najmniej 170 lat – rośnie tu drugie pokolenie drzew.

Budynek leśniczówki postawiono z cegły, na podmurówce z kamieni polnych w 1926 roku. Dach pokryto dachówką. Teraz budynek jest otynkowany, dachówkę wymieniono na blachę trapezową. Dzisiaj znajduje się w nim pięć pokoi, kuchnia, przedpokój i dwie łazienki. Ma 164 m^2 powierzchni. Ponadto wygospodarowano pomieszczenia na kancelarię z poczekalnią i ubikacją o powierzchni 28 m^2. W 1926 obok leśniczówki postawiono też drugi budynek murowany, w którym na parterze, w dwóch pokojach mieszkała służąca, na górze – parobek. Po 1945 budynek przystosowano do celów gospodarczych. W obrębie posesji stał murowany piec do pieczenia chleba, który użytkowano do lat 60. XX wieku.

Fragment archiwalnej pocztówki sprzed 1945 roku

Zbiory MTRDZ

Leśniczówka w Leśnictwie Dąbrowice w Szemrowicach w 2017 roku

Fot. Paweł Mrozek

W 1945 roku Leśnictwo Dąbrowice włączono do Nadleśnictwa Krasiejów. Od 2003 roku leży w Śląskiej Krainie Przyrodniczo-Leśnej Dzielnicy Równiny Opolskiej, należącej do Nadleśnictwa Opole, Obręb Krasiejów. Leśnictwo Dąbrowice obejmuje 1764,26 ha lasów i terenów leśnych (dane z 2014).

Pierwszy leśniczy mianowany po zakończeniu II wojny światowej w 1945 roku został zamordowany. Po nim leśniczymi byli: Stefan Łuksza (VIII 1947– IV 1975), Kazimierz Tarsa (V 1975– V 1978), Kazimierz Baran (IV 1978–III 1990). Od kwietnia 1990 roku funkcję leśniczego pełni Piotr Gomulski.

Głównymi gatunkami lasotwórczymi na terenie gminy Dobrodzień są sosna i modrzew (66%), świerk (12%–21%), dąb, klon i jesion (7%), brzoza (7%–20%) oraz w mniejszym zakresie buk (4%), grab, kasztan, lipa, topola i wierzba (3%), jodła (1%). Nadleśnictwo Opole podaje, że w leśnictwie Dąbrowice przeważają lite drzewostany sosnowe, z niewielką domieszką stanowiącą przeciętnie 10% powierzchni oddziałów. Gatunki najczęściej spotykanie w drugim piętrze to świerk, modrzew i brzoza oraz krzewy. W oddziałach przeważają siedliska borowe, tj. bór świeży, bór mieszany świeży. Ze względu na liczne dopływy cieków wodnych do rzeczki Myślinki w północnej części terenu występuje wiele wilgotnych siedlisk lasowych, gdzie domieszka gatunków liściastych jest znacznie większa i obfitsza w gatunki, tj. dąb, dąb czerwony, topola osika, olsza czarna czy buk.

Na terenie lasów Nadleśnictwa Opole w zasięgu terytorialnym gminy Dobrodzień nie występują powierzchniowe formy ochrony. W kilku oddziałach można znaleźć osobliwości przyrody – płaty rośliny rzadkiej z rodziny wrzosowatych – pomocnika baldaszkowego, czy płaty rośliny chronionej – widłaka jałowcowatego.

Na terenie Leśnictwa Dąbrowice występują zwierzęta chronione i łowne: dudek, dzięcioł, gołąb siniak, gołąb grzywacz, kobuz, kos, kowalik, sójka, srokosz, żuraw, przepiórka polna, kuropatwa, bażant, traszka, jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec, żmija zygzakowata, żaba, ropucha, wiewiórka, zając szarak, lis, bóbr, wydra, borsuk, jenot, dzik, jeleń, sarna, a nawet widziano daniela i wilka.

Warto też wskazać kilka miejsc w lesie, których nie obejmuje ta trasa rowerowa, a które posiadają swoje nazwy i historie. W odległości ok. 3,5 km od leśniczówki i ok. 100 m od drogi znajduje się bagno **Biały Ług**. Prasłowiański wyraz „ług" oznacza mokradło. Określenie „biały" nawiązuje do częstych mgieł, kwitnącej wełnianki, brzóz, bielejącej wody na mokradłach.

Biały Ług, z którym wiąże się jedna ze starych lokalnych legend o zatopionych karczmach w odległych czasach, znajduje się w oddziale 117 i zajmuje 1,36 ha powierzchni. W ostatnich latach to bagno zanika z powodu obniżenia poziomu wód gruntowych. Na tym terenie wyznaczono ekosystem referencyjny w celu ochrony bioróżnorodności, czyli powierzchnię pozbawioną ingerencji człowieka, na której nie pozyskuje się drewna, a zamierające drzewa pozostawia się do naturalnego rozkładu. Stanowią ostoję organizmów roślinnych i zwierzęcych, wśród których są gatunki chronione, rzadkie lub w różnym stopniu zagrożone wyginięciem.

Biały Ług w Leśnictwie Dąbrowice dzisiaj nie przypomina niebezpiecznego mokradła

Fot. Paweł Mrozek

Teraz jest to jedynie wysięk – teren o większym zawilgoceniu, porośnięty soczystą trawą, ze stanowiskami bagna zwyczajnego – rośliny z rodziny wrzosowatych o silnym zapachu, zwanej też dzikim rozmarynem albo rozmarynem leśnym. Roślina, choć trująca, w przeszłości była stosowana w lecznictwie. Czasem używa się jej jeszcze przeciw molom. Bagno jest objęte ochroną.

Stanowisko bagna zwyczajnego na mokradle Biały Ług

Fot. Paweł Mrozek

W Leśnictwie Dąbrowice wyznaczono osiem trudnodostępnych ekosysyemów referencyjnych, które zajmują łącznie 11,01 ha powierzchni lasu.

Część lasu w oddziale 103 nosi nazwę **Ruski Zrąb**. W roku 1968, w okresie inwazji wojsk Układu Warszawskiego na Czechosłowację stacjonowały w tym miejscu oddziały wojsk radzieckich.

W oddziale 135g do lat 80. XX wieku stała drewniana wieża geodezyjna. Pozostał po niej jeszcze betonowy słup.

W oddziale 113 w 1991 roku zapaliły się drzewa od uderzenia pioruna. Tę część lasu pracownicy leśni nazwali **Spalonkami**.

Aleja dębowa jesienią w pobliżu leśniczówki, łącząca Turzę z Szemrowicami

Fot. Joachim Włoczyk

• > Mijając leśniczówkę, wybieramy dukt o nazwie Zamknięta po lewej …

5 250 m >>> 9 >>>

Szemrowice • TORY KOLEJOWE >>>

Przez część zachodnią gminy Dobrodzień biegnie linia kolejowa relacji Fosowskie–Kluczbork. W latach 90. XX wieku zlikwidowano kursy tą trasą. Tory kolejowe, które przekraczamy, łączą Myślinę z Zębowicami.

Droga Zamknięta, przejazd przez tory kolejowe (po lewej) i droga do wsi (po prawej)

Fot. Paweł Mrozek

• > Skręcamy w lewo i jedziemy leśną drogą w kierunku żołnierskiego grobu w gminie Zębowice …

6 650 m >>> 10 >>>

Szemrowice • MOGIŁA >>>

Przy rozwidleniu dróg w mroźny styczniowy dzień mieszkaniec Zębowic odkrył zwłoki niemieckiego żołnierza. Był młodym blondynem, średniego wzrostu, w wieku do 25 lat. Rannego żołnierza transportował na wozie konnym oddział wycofującego się wojska niemieckiego. Kiedy zmarł, pozostawiono go tutaj na furmance z powodu walk z nacierającymi oddziałami radzieckimi na linii Zębowice–Myślina–Zawadzkie. Gdy zima zelżała, w marcu 1945 roku rodzina Buhlów w tym miejscu żołnierza pochowała. Opiekują się mogiłą nawet teraz, kiedy jest to grób symboliczny, ponieważ szczątki ekshumowano, prawdopodobnie w 2010 roku.

Żołnierska mogiła przy rozwidleniu leśnych dróg

Fot. Joachim Wloczyk

• > Wracamy tą samą leśną drogą, przejeżdżamy przez tory i jedziemy na wprost, w kierunku Szemrowic, na rozwidleniu dróg skręcamy w lewo …

9 200 m >>> 11 >>>

Szemrowice • ŻEREMIE BOBRÓW >>>

Dotarliśmy do siedlisk bobrów w kształcie stożków, wykonanych z gałęzi, trawy, liści i innych naturalnych surowców, łączonych błotem. Bobry uaktywniły się tutaj na cieku wodnym, w terenie bagnistym, obejmującym kilkaset metrów kwadratowych. Trudno tu dostrzec te ziemnowodne, dochodzące do metra długości brunatno-szare zwierzęta. Widoczne są natomiast zbudowane przez nie tamy. Podwyższony poziom wody stanowi ich naturalne bezpieczeństwo, pozwala na ukrycie podwodnych wejść do nor, umożliwia maskowanie zapasów pożywienia na zimę i skraca drogę ucieczki w przypadku żerowania bobrów na lądzie.

Żeremie bobrów

Fot. Joachim Wloczyk

• > Wracamy tą samą leśną drogą, na rozwidleniu dróg skręcamy w lewo, jedziemy na wprost, do kolejnego skrzyżowania leśnych dróg i skręcamy w prawo …

10 400 m >>> 12 >>>

Szemrowice • MARZATKA >>>

W latach 80. XVI wieku, kiedy Szemrowice były własnością barona Johanna von Beeß-Wrchles Wolnego Pana na Oleśnie i Wojciechowie (Freiherr), istniejącą w tym miejscu polanę leśną powiększono, wycinając i karczując kawałek puszczy z przeznaczeniem na pastwisko dla owiec. Założono tu owczarnię, którą zwano też folwarkiem. Nazwa miejsca **Marzatka** pochodzi od imienia małżonki Jana Beesa – Małgorzaty.

Owczarnia czasowo przestawała istnieć w okresie wojny trzydziestoletniej (1618–1648), kiedy wojska polskie (1620), szwedzkie i saksońskie (1632–1635) i ponownie szwedzkie (1639) ograbiały i terroryzowały okoliczną ludność i paliły domostwa. Została odbudowana ok. 1645 przez Annę Jarocką – okrutną panią na Dobrodzieniu w latach 1620–1648, która nie uznawała przywilejów nadanych mieszczanom przez księcia Władysława i stale zwiększała swoim poddanym obciążenia względem dworu. Przez następne wieki Marzatka należała do kolejnych właścicieli „państwa" Dobrodzień [Herrschaft Guttentag].

W latach 50. XIX wieku stał tu tylko dom owczarza, w którym mieszkały 3 osoby oraz 3 zabudowania gospodarcze. W roku 1882 w Marzatce były dwa domy mieszkalne – owczarnia i leśniczówka, gdzie leśniczym był wówczas Herman Pietsch, a przed nim Bartek Panicz. Owczarnia ta przestała istnieć po zakończeniu pierwszej wojny światowej. Pozostała tylko leśniczówka. W 1936 roku administracyjnie przemianowano Marzatkę na Margaretenhof.

Podczas drugiej wojny światowej obok leśniczówki Marzatka postawiono drewniany barak dla robotników przymusowych, sprowadzonych z Ukrainy. Pracowali w okolicznych gospodarstwach rolnych, gdyż wszystkich miejscowych mężczyzn, zdolnych do służby wojskowej, wysłano na front. Po wojnie ten barak przewieziono do Szemrowic, gdzie po adaptacji służył jako pomieszczenie Ochotniczej Straży Pożarnej do roku 1969, kiedy oddano do użytku nowo wybudowaną remizę.

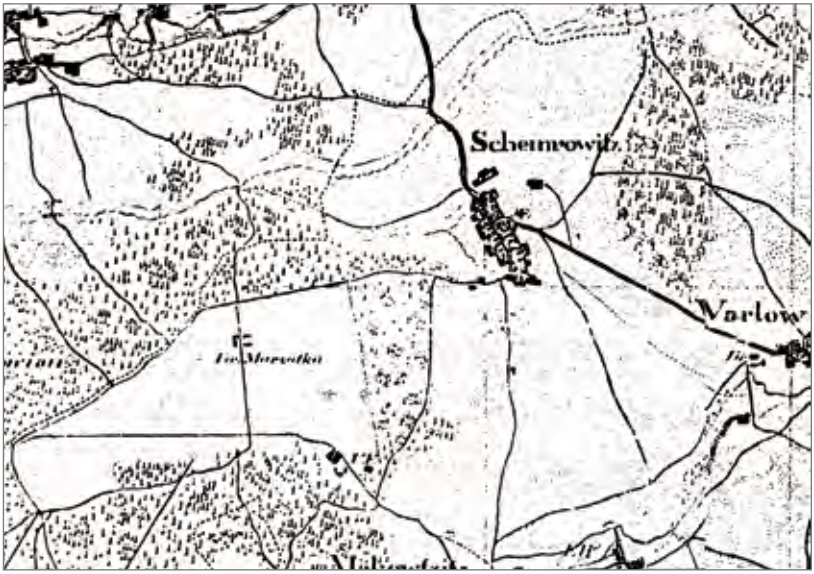

Obręb Marzatki zaznaczony na mapie z 1827 roku i droga do Marzatki jesienią

Zbiory MTRDZ, fot. Joachim Wloczyk

• > Wracamy do skrzyżowania, skręcamy w prawo i jedziemy drogą Grzybowską w kierunku wsi. Na najbliższym skrzyżowaniu skręcamy w lewo i dojeżdżamy do ulicy Leśnej …

11 900 + m >>> 13 >>>
Szemrowice • GLINIOKI >>>

Po lewej stronie ulicy Leśnej rozciąga się widok na **Glinioki** – miejsce po dawnej szemrowickiej cegielni, która znajdowała się w dolinie strumyka Libawka. Jeszcze istnieją, przysypane ziemią, fundamenty dawnego zakładu. Nie ma możliwości dojazdu rowerem do Glinioków.

Widok na Glinioki od ulicy Leśnej i murowany mostek na Libawce w Gliniokach
Fot. Joachim Wloczyk, Paweł Mrozek

• > Jedziemy dalej ulicą Leśną, przejeżdżamy przez skrzyżowanie z ulicą Wiejską, wjeżdżamy w ulicę Krętą, następnie skręcamy w prawo w ulicę Nową …

Libawka – strumyk przepływający przez sołectwo Szemrowice

Fot. Joachim Wloczyk

13 100 m >>> 14 >>>

Szemrowice • ŚWIŃSKO PAZYNĆ >>>

Do naszych czasów przetrwała śląska nazwa miejscowa **Świńsko Pazynć**, która określa istniejący tu w przeszłości teren do wypasu trzody chlewnej, również bydła. Zazwyczaj jeden pastuch dozorował kilkadziesiąt sztuk zwierząt. Teraz jest to część wsi, z pobudowanymi domami jednorodzinnymi.

Widok na dawne pastwisko pn. Świńsko Pazynć

Fot. Paweł Mrozek

W tym miejscu stoi krzyż, ustawiony z inicjatywy mieszkańców Kocur i Malichowa, do którego rokrocznie w czasie obchodów Dni Krzyżowych udają się procesje wiernych. Dni Krzyżowe łączą się z Wniebowstąpieniem Pańskim. Są obchodzone w poniedziałek, wtorek i środę przed tą uroczystością. Są to dni błagalnej modlitwy o urodzaj i zachowanie od klęsk żywiołowych. Obchód Dni Krzyżowych zapoczątkował w Galii ok. 470 roku biskup diecezji Vienne – Mamert, w związku z klęskami nieurodzaju, trzęsieniami ziemi i wojny. Nazwa Dni Krzyżowe wywodzi się stąd, że modlono się wówczas, idąc w procesji z głównego kościoła do innych kościołów,

kaplic i krzyży przydrożnych. Od IX wieku podczas procesji jest śpiewana „Litania do Wszystkich Świętych". W średniowieczu w takich procesjach brali udział także królowie, magnaci, władze danego miasta, lud – wszyscy zazwyczaj w strojach pokutnych. W niektórych miejscowościach poświęcano popiół i posypywano nim uczestników procesji. W naszej diecezji Dni Krzyżowe nazywane są dniami modlitw o dobre urodzaje i za kraje głodujące. Odbywają się też nabożeństwa błagalne. W poniedziałek odprawia się Mszę św. „o dobre plony", we wtorek – „o uświęcenie pracy ludzkiej" i w środę – „za głodujących".

Przydrożny krzyż błagalny

Fot. Paweł Mrozek

• > Jedziemy dalej ulicą Nową, następnie skręcamy w prawo, w ulicę Słoneczną …

13 100 m >>> 15 >>>

Szemrowice • PIŁA – DAWNY TARTAK >>>

Współczesne prywatne budynki po prawej stronie ulicy stoją w miejscu dawnego tartaku. Ta część wsi nosiła śląską nazwę **Pioła** (Piła). Tartak istniał do 1945 roku. Został rozebrany przez oddział radzieckiego wojska, naszyny tartaczne wywieziono do Związku Radzieckiego. Ostatnim właścicielem tartaku był Kostyra.

Część Szemrowic, gdzie w przeszłości działał tartak

Fot. Paweł Mrozek

• > Jedziemy ulicą Słoneczną na wprost, w kierunku ulicy Strażackiej …

13 450 m >>> 16 >>>

Szemrowice • REMIZA STRAŻY POŻARNEJ >>>

W roku 1946 z inicjatywy Stanisława Duroka czyniono starania o utworzenie Ochotniczej Straży Pożarnej w Szemrowicach. Na cele remizy tymczasem przeznaczono barak mieszkalny po robotnikach leśnych w Marzatce. Budowlę rozebrano, przewieziono do Szemrowic i po remoncie postawiono na nowo. Wygospodarowano pomieszczenia na garaż samochodowy, świetlicę i magazyn ze sprzętem przeciwpożarowym. W 1947 przy OSP założono zespół strażackiej orkiestry dętej – jedyną orkiestrę w powiecie lublinieckim.

Remiza OSP w Szemrowicach w latach 1946–1969

Zbiory MTRDZ

W roku 1964 wydano postanowienie o wybudowaniu w czynie społecznym nowej murowanej remizy. Po kilku latach pokonywania wielu trudności związanych z budową, w 1969 roku nastąpił oficjalny uroczysty odbiór budynku straży. W czerwcu 2008 roku na ścianie remizy została uroczyście odsłonięta tablica upamiętniająca „ojca śląskiego pożarnictwa" Johannesa Hellmanna.

Remiza OSP, wybudowana w 1969 roku

Fot. Paweł Mrozek

• > Wracamy do skrzyżowania, skręcamy w lewo i jedziemy ulicą Szkolną …

13 700 m >>> 17 >>>

Szemrowice • KOŚCIÓŁ PARAFIALNY I OTOCZENIE >>>

Modrzewiowy kościół pod wezwaniem Trójcy Świętej w Szemrowicach, otoczony cmentarzem, stał już w 1588 roku. Nabożeństwa odprawiali duchowni z Olesna [Rosenberg]. Patronat nad kościółkiem sprawował Wolny Pan na Oleśnie Johann Beeß-Wrchles. Z dniem nabycia Szemrowic przez Jerzego Jarockiego von Jarotschin kościół stał się filią dobrodzieńskiej parafii św. Marii Magdaleny. Przez wieki do kościółka licznie przybywali pielgrzymi ze względu na odpusty udzielone przez papieża Klemensa X. W 1925 roku została utworzona parafia i założone księgi kościelne. Pierwszym samodzielnym proboszczem został ks. Johannes Brzezinka. 21 V 1965 roku zabytkowy drewniany kościółek doszczętnie spłonął. Odtąd nabożeństwa odbywały się w budynku dawnej karczmy.

Kościół pw. Trójcy Świętej w Szemrowicach w latach 60. XX wieku

Fot. ks. Zbigniew Donarski

W miejscu spalonego w 1965 roku drewnianego kościoła pw. Trójcy Świętej, 6 lipca 1967 poświęcono kamień węgielny, a 11 lipca rozpoczęto budowę nowego murowanego kościoła, na pagórku o wysokości 238,2 m n.p.m., według projektu Zbigniewa Webera z Katowic. Obok kościoła znajduje się cmentarz parafialny rzymsko-katolicki, założony w XVI wieku. Nowo wybudowaną świątynię ks. biskup opolski Franciszek Jop konsekrował 8 X 1972 roku. W latach 1961–1983 proboszczem szemrowickiej parafii był ks. Zbigniew Donarski. W 1984 roku pracę duszpasterską w Szemrowicach rozpoczął ks. Henryk Malorny.

Kościół pw. Trójcy Świętej w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

Warunkiem utworzenia samodzielnej parafii w Szemrowicach było wybudowanie plebanii. Prace rozpoczęto 6 VI 1924 roku. Ks. Johann Brzezinka – pierwszy szemrowicki proboszcz wprowadził się do jeszcze nie wykończonego budynku 11 XI 1925 roku.

Plebania w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

W otoczeniu kościoła znajduje się kaplica cmentarna z drewna modrzewiowego. Jest konstrukcji zrębowej, z jednokalenicowym dachem, krytym gontami, orientowana. Jest pozostałością (dawnym prezbiterium) kościoła Świętej Trójcy z XVI wieku.

Kaplica cmentarna w Szemrowicach

Fot. Paweł Mrozek

Na cmentarzu znajduje się również pomnik ku czci poległych w czasie I wojny światowej. „Pietę" ustawiono na wysokim murku późnym latem 1935 roku. Proboszczem kuracyjnym w Szemrowicach był wówczas ks. Alois Sowa. Koszty budowy pomnika zostały pokryte przez członków rodzin poległych żołnierzy. Na murowanym postumencie umieszczono napis i kamienną tablicę z wypisanymi nazwiskami 15 poległych parafian. Ze względów politycznych po II wojnie światowej tablicę schowano w dzwonnicy kościelnej. W czasie pożaru kościoła w roku 1965 rozbiła się, ulegając całkowitemu zniszczeniu.

Pieta ku czci poległych mieszkańców w Szemrowicach

Zbiory MTRDZ

W 2013 roku na dziedzińcu kościoła, po prawej stronie schodów głównych ustawiono pomnik ku czci poległych mieszkańców szemrowickiej parafii w czasie obu wojen światowych. W niedzielę 30 VI 2013 w kościele pw. Świętej Trójcy w Szemrowicach odbyła się uroczystość poświęcenia tablic z nazwiskami poległych. Życzeniem parafian było, aby kamienny pomnik stanął przy krzyżu, również wcześniej ufundowanym przez parafian.

Pomnik ku czci poległych mieszkańców parafii w Szemrowicach
Projekt pomnika i zdjęcie Paweł Mrozek, wykonanie firma Granit Grzechac

W 2015 roku na dziedzińcu kościoła został ustawiony model drewnianego kościoła sprzed 1965 roku roku, wykonany w skali przez sołtysa Szemrowic Norberta Maxa.

Model dawnego kościoła pw. Trójcy Świętej w Szemrowicach
Fot. Paweł Mrozek

13 800 m >>> 18 >>>

Szemrowice • DAWNA SZKOŁA >>>

W marcu 1891 roku ogłoszono przetarg na budowę nowej szkoły i zabudowań gospodarczych, a uroczystość poświęcenia i oddania jej do użytku odbyła się 24 X 1892 roku. Szkołę i oborę wzniesiono z cegły i pokryto ceramiczną dachówką, stodołę natomiast wykonano z drewna i przykryto słomą. Do szkoły należało 7 mórg roli i łąk, jako dodatkowe uposażenie kierownika szkoły. Wraz z nowym rokiem szkolnym, rozpoczynającym się 1 kwietnia, kierownikiem szkoły pozostał Franz Brzezinka (pełnił tę funkcję od 1890). Urzędując na tym stanowisku przez 27 lat wielce zasłużył się dla Szemrowic. Był też sekretarzem gminnym, sędzią rozjemczym i rachmistrzem miejscowej Kasy Oszczędnościowo-Pożyczkowej. Po wybudowaniu w 1950 roku nowej szkoły, budynek stał się siedzibą gromady Szemrowice w latach 1954–1972. Istniała tu również przychodnia lekarska do roku 1962. Teraz w budynku mieści się Przedszkole Samorządowe i filia Biblioteki Miejskiej.

Budynek szkoły z roku 1892 w Szemrowicach (zachował swój historyczny styl)
Fot. Paweł Mrozek

• > Kierujemy swoją uwagę na budynek po lewej stronie ulicy Szkolnej …

13 800 m >>> 19 >>>

Szemrowice • DAWNA KARCZMA >>>

Duża gospoda w Szemrowicach istniała już w 1834 roku. Właścicielką była Katarzyna Szczygieł, fundatorka kościelnych organów.

W 1926 roku w centrum wsi Simon Fikus wybudował nową, okazałą karczmę. Kilka lat wcześniej, w 1921 roku, przeznaczył swoją działkę pod budowę nowej plebanii, aby Szemrowice mogły mieć swego stałego duszpasterza. Kiedy 21 V 1965 spłonął pochodzący z XVI wieku zabytkowy kościół, nabożeństwa odbywały się w największej sali karczmy Fikusa.

Dawna karczma i współczesny budynek mieszkalno-użytkowy w Szemrowicach

Zbiory MTRDZ, fot. Paweł Mrozek

• > Kierując się w lewo, wyjeżdżamy z Szemrowic i jedziemy ulicą Wiejską >>> 15 000 m

>>> dalej ulicą Dobrodzieńską do Warłowa >>> skręt w prawo – do Dobrodzienia >>> Dobrodzień – skrzyżowanie (światła), kierunek na wprost, ulicą Szemrowicką >>> Dobrodzień – skrzyżowanie z ulicą Wojska Polskiego, skręt w lewo >>> Dobrodzień – skrzyżowanie, skręt w lewo w ulicę Edyty Stein >>> Dobrodzień – skrzyżowanie z ulicą Oleską, skręt w prawo do centrum miasta >>> Dobrodzień – Plac Wolności (rynek).

• ZAKOŃCZENIE WYCIECZKI ROWEROWEJ •

Wydano w okresie działalności
Międzygminnego Towarzystwa Regionalnego
Dobrodzień-Zębowice

Współpraca:
Dobrodzieński Ośrodek Kultury i Sportu

ziemia dobrodzieńska – nasza mała ojczyzna i nasza duma

„Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie"
„Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi